

Analýza vplyvu milionárskej dane na daňové zaťaženie prostredníctvom nezdaniteľného minima vo Slovenskej republike

*Anna Harumová**

1 Úvod

Pre problematiku trhu práce je dôležité ako vplýva daňové a odvodové zaťaženie na rozhodovanie jednotlivca. Rozhodovanie je založené na porovnávaní nárastu resp. poklesu čistého príjmu pri zvýšení či znížení ponuky práce. Za zvyšovanie svojho príjmu však zamestnanec neplatí len zvýšením odvodov daní a príspevkov na sociálne a zdravotné poistenie, ale tiež znížením sociálnych dávok, ktorých výška je odvádzaná od veľkosti príjmu. Vplyv na znižovanie daňového zaťaženia fyzických osôb ma aj možnosť znižovania základu dane. Jednou z možností znižovania základu dane fyzických osôb je čiastka nezdaniteľného minima. Táto čiastka nezdaniteľného minima sa odvíja od sumy životného minima, platnej v danom roku.

2 Životné minimum

Životné minimum (subsistence level) predstavuje spoločensky uznanú minimálnu hranicu príjmov fyzickej osoby, pod ktorou nastáva stav jej hmotnej núdze. Sumy životného minima sa upravujú vždy k 1. júlu bežného kalendárneho roka a to na základe koeficientu rastu čistých peňažných príjmov na osobu alebo koeficientu rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností. Postup úpravy sa vykoná tak, že tieto sumy sa vynásobia:

- a) koeficientom rastu čistých peňažných príjmov na osobu zisteným Štatistickým úradom Slovenskej republiky – v prípade, ak koeficient rastu čistých peňažných príjmov na osobu za obdobie 1. štvrťroka bežného kalendárneho roka v porovnaní s 1. štvrťrokom predchádzajúceho kalendárneho roka je nižší ako koeficient rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností za rozhodujúce obdobie zistený Štatistickým úradom Slovenskej republiky, alebo
- b) koeficientom rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností zisteným Štatistickým úradom Slovenskej republiky za rozhodujúce obdobie – v prípade, ak koeficient rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností za rozhodujúce obdobie je nižší ako koeficient rastu čistých peňažných príjmov na osobu zistený Štatistickým úradom Slovenskej republiky za obdobie 1. štvrťroka bežného kalendárneho roka v porovnaní s 1. štvrťrokom predchádzajúceho kalendárneho roka.

Rozhodujúcim obdobím, za ktoré sa zisťuje rast životných nákladov nízkopríjmových domácností, je obdobie od apríla predchádzajúceho kalendárneho roku do apríla bežného kalendárneho roku.

* Doc. Ing. Anna Harumová, PhD. – docentka; Katedra podnikových financií, Fakulta podnikového manažmentu, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1, 852 53 Bratislava 5; <harumova@dec.euba.sk>.

Tab. 1: Vývoj súm životného minima za obdobie 2001-2007 v Sk

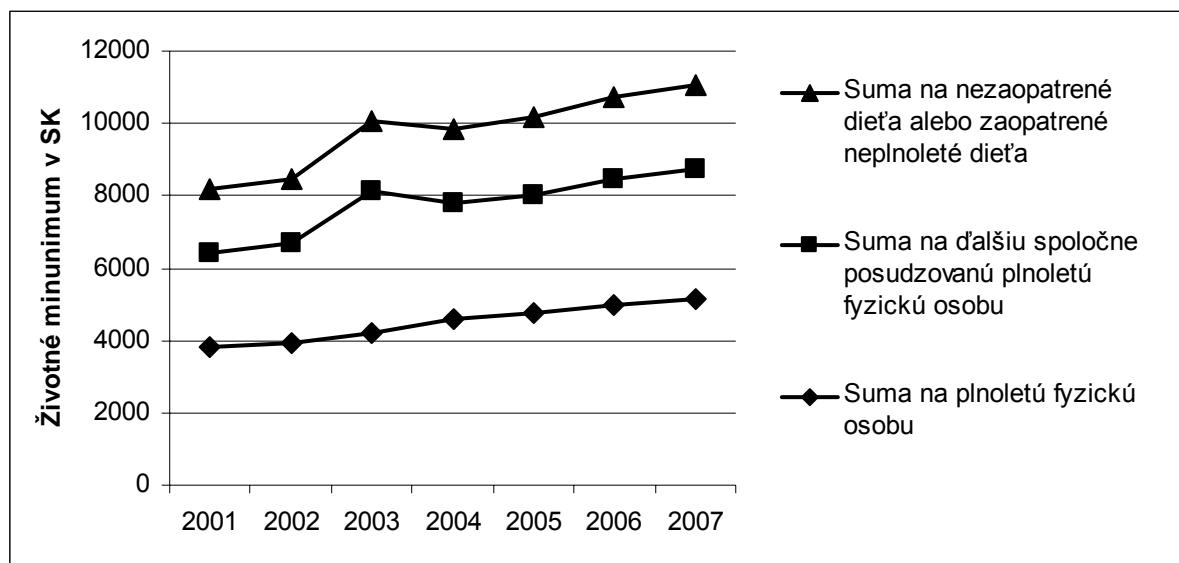
Rok	Suma na plnoletú fyzickú osobu	Suma na ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu	Suma na nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené nepplnoleté dieťa
od 1.7.2001	3 790	2 650	1 720
od 1.7.2002	3 930	2 750	1 780
od 1.7.2003	4 210	3 940	1 910
od 1.7.2004	4 580	3 200	2 080
od 1.7.2005	4 730	3 300	2 150
od 1.7.2006*	4 980	3 480	2 270
od 1.7.2007	5 130	3 580	2 340

* zmena platí od 1. júla 2006, ale na daňové účely bude mať táto zmena vplyv až od 1. januára 2007.

Zdroj: Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka (napr. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 291/2007 Z. z k 1. júlu 2007).

V Tab. č. 1 vidíme vývoj súm životného minima za obdobie rokov 2001 až 2007. Ich rast v jednotlivých obdobiach nie je rovnomerný. Výšku jednotlivých súm životného minima v rokoch 2001 až 2007 si pre porovnanie môžeme znázorniť graficky v Obr. č. 1.

Obr. 1: vývoj súm životného minima za obdobie rokov 2001 až 2007

Zdroj: Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka, údaje z Tab. č. 1

Suma životného minima má vplyv aj na zdaňovanie niektorých druhov príjmov. Tieto príjmy sú oslobodené od dane ak úhrn týchto príjmov¹ znížený o výdavok² nepresiahne

¹ § 6 ods. 3 príjmy z prenájmu nehnuteľností, § 8 ods. 1 a) príjmy z príležitostných činností vrátane príjmov z príležitostnej poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva a z príležitostného prenájmu huteľných vecí, § 8 ods. 1 písm. d) príjmy z prevodu opcií, e) príjmy z prevodu cenných papierov, f) príjmy z prevodu účasti (podielu) na spoločnosti s ručením obmedzeným, komanditnej spoločnosti alebo z prevodu členských práv družstva, zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

² § 8 ods. 5 a 7 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

v zdaňovacom období päťnásobok sumy platného životného minima. V prípade, ak takto vymedzený rozdiel medzi úhrnom príjmov a úhrnom výdavkov presiahne päťnásobok sumy platného životného minima, do základu dane sa zahrnie len rozdiel nad takto ustanovenú sumu.

Tab. 2: Hranica sumy oslobodených príjmov podľa výšky životného minima 2005-2008 v Sk

Rok	Suma životného minima	Päťnásobok životného minima
2005	4 580	22 900
2006	4 730	23 650
2007	4 980	24 900
2008	5 130	25 650

Zdroj: Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka (napr. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 291/2007 Z. z k 1. júlu 2007) + vlastné výpočty.

V roku 2005 bola hranica oslobodenia uvedených druhov príjmov a výdavkov vypočítaná vo výške 22 900 Sk ($5 \cdot 4\,580$ Sk) v roku 2006 to bola suma 23 650 Sk ($5 \cdot 4\,730$ Sk) v roku 2007 je to suma 24 900 Sk ($4\,980 \cdot 5$) a v roku 2008 to bude suma 25 650 Sk ($5\,130 \cdot 5$).

Za životné minimum fyzickej osoby alebo fyzických osôb, ktorých príjmy sa posudzujú sa považuje suma alebo úhrn súm.

Výška životného minima má vplyv aj na daňovú povinnosť fyzických osôb. Tento ukazovateľ životného minima sa sleduje vždy až k 1. januáru príslušného zdaňovacieho obdobia, za účelom stanovenia výšky nezdaniteľnej časti základu dane, ďalej celkovej výšky niektorých príležitostných príjmov oslobodených od dane a hranice výšky príjmov fyzických osôb na účel zistenia povinnosti podať daňové priznanie³.

Podľa zákona o dani z príjmov⁴ daňové priznanie je povinná podať fyzická osoba v prípade, ak za rok dosiahne zdaniteľné príjmy (brutto) presahujúce 50 percent nezdaniteľnej sumy základu dane na daňovníka.

Tab. 3: Hranica sumy na podanie daňového priznania fyzickej osoby 2005-2007 v Sk

Rok	Suma nezdaniteľného minima	50 % nezdaniteľného minima
2005	87 936	43 968
2006	90 816	45 408
2007	95 616	47 808

Zdroj: Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka (napr. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 291/2007 Z. z k 1. júlu 2007) + vlastné výpočty.

Na zdaňovacie obdobie roku 2005 bola hranica dosiahnutých príjmov na účely podania daňového priznania stanovená vo výške 43 968 Sk (50 percent z 87 936), v roku 2006 to bola

³ § 11 ods. 1 písm. b zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

⁴ § 32 ods. 1 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov.

suma 45 408 Sk (50 percent z 90 816) a v roku 2007 je táto suma vo výške 47 808 Sk (50 percent z 95 816).

Výpočet výšky životného minima je závislý od štyroch základných predpokladov:

- či ide o jednu plnoletú fyzickú osobu,
- či sa posudzuje s ďalšou spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu,
- či má nezaopatrené dieťa,
- či má zaopatrené neplnoleté dieťa.

Na základe uvedených predpokladov pri výpočte jednotlivých súm životného minima môžu nastať rozličné modelové situácie.

Tab. 4: Modelové situácie pri výpočte jednotlivých súm životného minima v Sk

Modelové situácie	Suma na plnoletú fyzickú osobu (5 130)	Suma na ďalšiu spoločne posudzovanú plnoletú fyzickú osobu (3 580)	Suma na nezaopatrené dieťa alebo zaopatrené neplnoleté dieťa (2 340)	SPOLU
Jednotlivec	5 130			5 130
Jednotlivec s nezaopatreným dieťaťom	5 130		2 340	7 470
Jednotlivec so zaopatreným plnoletým dieťaťom	5 130	3 580		8 710
Jednotlivec so zaopatreným neplnoletým dieťaťom	5 130		2 340	7 470
Dvojica s jedným nezaopatreným dieťaťom	5 130	3 580	2 340	11 050
Dvojica s tromi nezaopatrenými deťmi	5 130	3 580	3 · 2 340	15 730
Dvojica s jedným zaopatreným plnoletým dieťaťom a jedným nezaopatreným dieťaťom	5 130	2 · 3 580	2 340	14 630
Dvojica s jedným zaopatreným neplnoletým dieťaťom a jedným nezaopatreným dieťaťom	5 130	3 580	2 · 2 340	13 390
Dvojica bez detí	5 130	3 580		8 710

Zdroj: Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka (napr. Opatrenie Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR č. 291/2007 Z. z k 1. júlu 2007) + vlastné výpočty.

Sumy životného minima sa upravujú vždy k 1. júlu bežného kalendárneho roka a to na základe koeficientu rastu čistých peňažných príjmov na osobu alebo koeficientu rastu

životných nákladov nízkopríjmových domácností. Tieto údaje poskytuje vždy ministerstvu Štatistický úrad SR.

3 Nezdaniteľné minimum

Nezdaniteľné minimum (tax free income) predstavuje stanovenú minimálnu čiastku daňového základu, ktorá nepodlieha zdaneniu. Nezdaniteľná časť základu dane, suma na daňovníka v Slovenskej republike sa vypočítava ako 19,2 násobok sumy životného minima platného k 1. januáru príslušného zdaňovacieho obdobia na daný rok.

Tab. 5: Prehľad vývoja jednotlivých druhov nezdaniteľnej časti základu dane z príjmov fyzickej osoby v Sk

Druh nezdaniteľnej časti základu dane	od 1.1.2004	od 1.1.2005	od 1.1.2006	od 1.1.2007
Na daňovníka	80 832 (4 210 · 19,2)	87 936 (4 580 · 19,2)	90 816 (19,2 · 4 730)	95 616 (4 980 · 19,2)
Na manželku	80 832	87 936	90 816	95 616
Príspevky na doplnkové dôchodkové poistenie	–	–	maximálne 12 000	maximálne 12 000
Účelové sporenie	–	–		
Životné poistenie	–	–		

Zdroj: Zákon 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v znení neskorších prepisov, Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka + vlastné výpočty)

Zákon o dani z príjmov upravuje uplatňovanie sumy nezdaniteľného minima nasledovne:

Ak daňovník v príslušnom zdaňovacom období dosiahne základ dane, ktorý

- a) sa rovná alebo je nižší ako 100 násobok sumy platného životného minima, nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka je suma zodpovedajúca 19,2 násobku sumy platného životného minima,

Tab. 6: Modelové situácie pre uplatnenie plnej výšky nezdaniteľného minima za rok 2007 v Sk

Základ dane 2007	Životné minimum	100 násobok platného životného minima ročný	100 násobok platného životného minima mesačný	Uplatnená suma nezdaniteľného minima ročne
120 000	4 980	498 000	41 500	95 616
300 000	4 980	498 000	41 500	95 616
498 000	4 980	498 000	41 500	95 616

Zdroj: Zákon 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v znení neskorších prepisov, Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka + vlastné výpočty)

- b) je vyšší ako 100 násobok platného životného minima, nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka je suma zodpovedajúca rozdielu 44,2 násobku platného životného minima a jednej štvrtiny základu dane; ak táto suma je nižšia ako nula, nezdaniteľná časť základu dane ročne na daňovníka sa rovná nule.

Tab. 7: Modelové situácie pre uplatnenie plnej výšky nezdaniteľného minima za rok 2007 v Sk

Základ dane 2007	Životné minimum	44,2 násobok platného životného minima ročný	$\frac{1}{4}$ základu dane	Rozdiel 3 – 4	Suma nezdaniteľného minima ročne	Uplatnená suma nezdaniteľného minima ročne
500 000	4 980	220 116	125 000	95 116	95 616	95 116
800 000	4 980	220 116	200 000	20 116	95 616	20 116
900 000	4 980	220 116	225 000	-4 884	95 616	0
876 000	4 980	220 116	219 000	0	95 616	0

Zdroj: Zákon 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v znení neskorších prepisov, Opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR vydávané každoročne k 1. júlu daného roka + vlastné výpočty)

Hranica základu dane od ktorej už nebude znižovaný základ dane v roku 2007 o nezdaniteľné minimum sa dá vypočítať podľa vzorca:

Hranica ZD \Rightarrow $0 = \check{Z}M_{44} - \frac{1}{4} ZD$	ZD základ dane
$0 = 220\ 116 - \frac{1}{4} ZD$	$\check{Z}M_{44}$ 44 násobok platného životného minima ročný
Hranica ZD \Rightarrow 880 464 Sk	

Zdroj: autor

Vypočítaná hranica základu dane, od ktorej už nebude znižovaný základ dane v roku 2007 o nezdaniteľné minimum je 880 464 Sk, táto suma v mesačnom vyjadrení predstavuje 73 372 Sk.

4 Analýza vplyvu zmeny životného minima na efektívnu sadzbu dane

Významným ukazovateľom popisujúcim daňové zaťaženie práce je priemerná efektívna sadzba dane z príjmu (effective tax rate). Je to podiel odvedenej dane na hrubom príjme zamestnanca. Analyzované boli dve kombinácie typu daňovníka: daňovník ako jednotlivец a daňovník s dvoma nezaopatrenými deťmi. V oboch prípadoch bol počítaný dopad v prípade poberania mzdy od 8 000 Sk až po 100 000 Sk mesačne. Pri výpočte efektívnych sadzieb je abstrahované od odvodového zaťaženia daňovníka a uplatnenia nezdaniteľného minima na manželku.

Tab. 8: Výpočet efektívnej sadzby dane z príjmov – daňovník jednotlivec

Príjem	Na daňovníka	Daňový bonus	Daň 19 %	Daň – daňový bonus	Efektívna sadzba
8 000,00 Sk	7 968,00 Sk	0,00 Sk	8,00 Sk	8,00 Sk	1,00 %
15 000,00 Sk	7 968,00 Sk	0,00 Sk	1 336,00 Sk	1 336,00 Sk	8,90 %
30 000,00 Sk	7 968,00 Sk	0,00 Sk	4 186,00 Sk	4 186,00 Sk	13,95 %
50 000,00 Sk	5 760,00 Sk	0,00 Sk	8 405,00 Sk	8 405,00 Sk	16,81 %
80 000,00 Sk	0	0,00 Sk	15 200,00 Sk	15 200,00 Sk	19,00 %
100 000,00 Sk	0	0,00 Sk	19 000,00 Sk	19 000,00 Sk	19,00 %
120 000,00 Sk	0	0,00 Sk	22 800,00 Sk	22 800,00 Sk	19,00 %

Zdroj: vlastné výpočty.

Efektívna sadzba dane pri analýze v tabuľke č. 8 je pod úrovňou 19 % len do výšky príjmu 50 000 Sk, od výšky 80 000 Sk je efektívna sadzba dane na úrovni 19 %. Hranicou (nulovým bodom) je suma 73 000 Sk mesačne (876 000/12).

Pri posudzovaní daňovníka s dvoma nezaopatrenými deťmi budeme posudzovať aj vplyv daňového bonusu na daňové zaťaženia. Daňový bonus predstavuje v súčasnosti sumu 555 Sk mesačne na každé vyživované dieťa žijúce s daňovníkom v spoločnej domácnosti (*Výška daňového bonusu sa upravuje k 1. júlu v súvislosti so zmenou životného minima. Celková výška daňového bonusu pre r. 2007 pozostáva z $6 \cdot 540$ Sk – daň. bonus do 31. 6. 2007 + $6 \cdot 555$ Sk – daňový bonus od 1. 7. 2007*). Pri výpočte daňového zaťaženia v roku 2007 použijeme mesačnú sumu daňového bonusu 547,50 Sk ($540+555/2$). Daňový bonus na dve nezaopatrené deti bude 1 095 Sk.

Tab. 9: Výpočet efektívnej sadzby dane z príjmov – daňovník s 2 nezaopatrenými deťmi

Príjem	Na daňovníka	Daňový bonus	Daň 19 %	Daň – daňový bonus	Efektívna sadzba
8 000,00 Sk	7 968,00 Sk	1 095,00 Sk	8,00 Sk	-1 087,00 Sk	-13,59 %
15 000,00 Sk	7 968,00 Sk	1 095,00 Sk	1 336,00 Sk	241,00 Sk	1,61 %
30 000,00 Sk	7 968,00 Sk	1 095,00 Sk	4 186,00 Sk	3 091,00 Sk	10,30 %
50 000,00 Sk	5 760,00 Sk	1 095,00 Sk	8 405,00 Sk	7 310,00 Sk	14,62 %
80 000,00 Sk	0	1 095,00 Sk	15 200,00 Sk	14 105,00 Sk	17,63 %
100 000,00 Sk	0	1 095,00 Sk	19 000,00 Sk	17 905,00 Sk	17,91 %
120 000,00 Sk	0	1 095,00 Sk	22 800,00 Sk	21 705,00 Sk	18,09 %

Zdroj: vlastné výpočty.

Efektívna sadzba dane pri analýze v tabuľke č. 9 je pod úrovňou 19 % aj do výšky príjmu 120 000 Sk, ak to porovnáme s tabuľkou č. 8, kde bola hranica 73 000 Sk, tak vidíme pozitívny vplyv daňového bonusu na efektívnu sadzbu dane aj pri výške príjmu 120 000 Sk.

Tab. 10: Výpočet efektívnej sadzby dane z príjmov – daňovník jednotlivec

2005				2007				Zmena
Príjem v Sk	Nezdan. minimum	Daň 19 %	Efektívna sadzba	Príjem v Sk	Nezdan. minimum	Daň 19 %	Efektívna sadzba	
8 000	7 328	128	1,60 %	8 000	7 968	6	0,08 %	-1,52
12 000	7 328	888	7,40 %	12 000	7 968	766	6,38 %	-1,02
17 000	7 328	1 838	10,81 %	17 000	7 968	1 716	10,09 %	-0,72
20 000	7 328	2 408	12,04 %	20 000	7 968	2 286	11,43 %	-0,91
30 000	7 328	4 308	14,36 %	30 000	7 968	4 186	13,95 %	-0,41
40 000	7 328	6 208	15,52 %	40 000	7 968	6 086	15,22 %	-0,30
100 000	7 328	17 608	17,61 %	100 000	0	19 000	19,00 %	+1,39

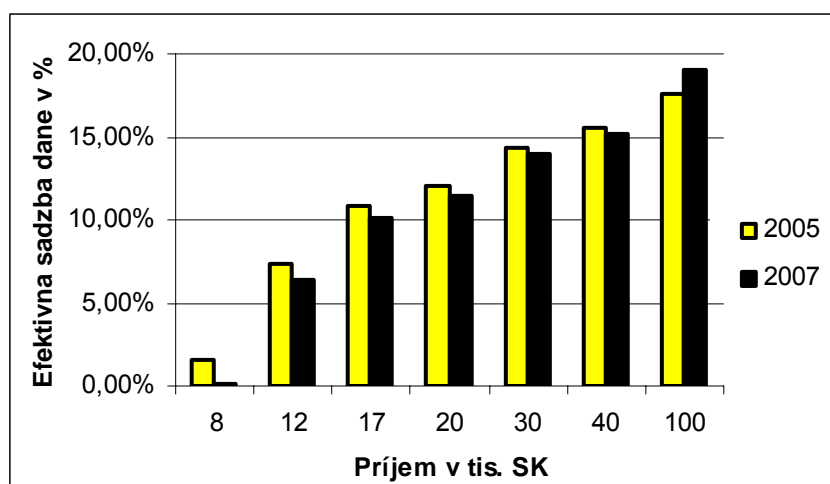
Zdroj: vlastné výpočty

Porovnaním efektívnej sadzby dane z príjmov fyzických osôb v Tab. č. 10 za roky 2005 a 2007 vidíme, že v roku 2005 sa efektívna sadzba dane zvyšovala zvyšovaním príjmu fyzických osôb až do sumy 100 000 Sk po efektívnu sadzbu dane 17,61 %. Oproti tomu v roku 2007 dosiahla efektívna sadzba dane výšku 19 % pri sume 100 000 Sk.

V poslednom stĺpci „zmena“ vidíme, že u nízkych príjmov do 40 000 Sk sa efektívna sadzba dane znížila, a to vplyvom zvýšenia sumy nezdaniteľného minima z 87 936 Sk ročne na sumu 95 616 Sk. Pri príjmoch vo výške 100 000 Sk sa efektívna sadzba dane naopak zvýšila o 1,39 percentuálnych bodov, čo spôsobila tzv. miliónárska daň.

Tieto zmeny si môžeme znázorniť aj graficky, kde pri sume 100 000 Sk sa krivka efektívnej sadzby dane v roku 2007 dostáva nad krivku efektívnej sadzby dane za rok 2005.

Obr. 2: Grafické porovnanie efektívnej sadzby dane v rokoch 2005 a 2007

Zdroj: vlastné výpočty, údaje z tab. č. 10

5 Záver

Vplyv na znižovanie daňového zaťaženia fyzických osôb ma aj možnosť znižovania základu dane. Jednou z možností znižovania základu dane fyzických osôb je čiastka nezdaniteľného minima. Táto čiastka nezdaniteľného minima sa odvíja od sumy životného minima, platnej v danom roku. Príspevok sa venoval analýze vplyvu zmeny životného minima na výšku nezdaniteľného minima v jednotlivých rokoch a následne na výšku efektívnej sadzby dane, ako jednej z metód merania daňového zaťaženia práce.

Literatúra

- [1] MPSV (2008): Sumy životného minima v rokoch 2001-2007. [on-line], Bratislava, Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, c 2008, [cit. 31. 3. 2008], <<http://www.employment.gov.sk/new/index.php?SMC=1&id=1921>>.

Analýza vplyvu milionárskej dane na daňové zaťaženie prostredníctvom nezdaniteľného minima vo Slovenskej republike

Anna HARUMOVÁ

ABSTRAKT

Vplyv na znižovanie daňového zaťaženia fyzických osôb má aj možnosť znižovania základu dane. Jednou z možností znižovania základu dane fyzických osôb je čiastka nezdaniteľného minima. Táto čiastka nezdaniteľného minima sa odvíja od sumy životného minima, platnej v danom roku. Príspevok sa venoval analýze vplyvu zmeny životného minima na výšku nezdaniteľného minima v jednotlivých rokoch a následne na výšku efektívnej sadzby dane, ako jednej z metód merania daňového zaťaženia práce.

Kľúčové slová: Daň; Daňové aspekty; Motivácia; Daňové oslobodenie; Daňové zaťaženie; Efektívna daňová sadzba; Nezdaniteľné minimum; Životné minimum.

Analysis of Millionaire Tax Influence on Incidence of Taxation by Tax-Free Income in Slovak Republic.

ABSTRACT

The influence on incidence of taxation of natural person has also a possibility to decrease the basic of assessment. One way how to reduce the basic of assessment is the amount of tax-free income. This sum of tax-free income is influenced by the sum of subsistence level actual during the current year. The report is addicted to analyze of the influence of subsistence level to the rate of tax-free income in a period of time and consecutively on the amount of effective tax rate, as one of methods of measurement of work incidence of taxation.

Key words: Tax; Taxes aspects; Motivating; Tax-free income; Tax exemption; Incidence of taxation; Effective tax rate; Subsistence level.

JEL classification: H2.